

Dosluhující lom Vršany čeká obnova podle doporučení vědců ČZU

16.7.2026 - | Česká zemědělská univerzita v Praze

Jeden z největších povrchových lomů v Česku, lom Vršany na Mostecku, prošel komplexní analýzou, jejíž výsledky umožní zodpovědné a transparentní rozhodování o jeho budoucím využití. Stav této lokality zkoumali v uplynulých letech odborníci z Fakulty životního prostředí ČZU zapojení do projektu RUR - Region univerzitě, univerzita regionu. Monitorování povrchového dolu umožnilo zhodnotit hlavní parametry od hydrologie, pedologie, botaniky a zoologie po krajinné plánování či historický odkaz těžebně dosluhující lokality.

Současná úroveň poznání tak nyní poskytuje rozhodovací základ pro nejširší okruh uživatelů a orgánů. Symbolickým uzavřením analytické části byla exkurze za účasti hejtmana Ústeckého kraje Richarda Brabce, zástupců samospráv, vedení dotčených firem i veřejnosti.

Podobně jako v jiných bývalých lomech, i ve Vršanech se počítá s jezerem, které se bude napouštět samovolně. Část území bude ponechána přírodním procesům obnovy a samozřejmě je zpřístupnění lokality veřejnosti. S ohledem na plánované ukončení těžby uhlí v nadcházejícím období odborníci hledají i další možnosti využití lomu a s předstihem iniciují aktivní diskusi, do které zapojují co nejširší okruh uživatelů území.

„Díky projektu chceme lidem, kteří mají o využití spolurozhodovat, poskytnout maximální množství informací založených na tvrdých vědeckých datech – to je cíl analytické fáze, kterou jsme nyní zdárně uzavřeli. Na podzim budeme pokračovat návrhovou částí, kde se již zohlední získané názory od zapojených organizací,“ uvedla Kateřina Černý Pixová, vedoucí projektu za Fakultu životního prostředí ČZU v Praze.

Zapojení širokého okruhu tzv. stakeholderů vidí řešitelé projektu jako klíčové pro efektivní rozhodování, které má zásadní dopad na budoucí podobu území. Včasná participace umožňuje sladit výslednou koncepci s již probíhajícími rekultivačními pracemi a předejít situacím, kdy by realizovaná opatření neodpovídala finálnímu využití území a vedla k neefektivnímu vynakládání investic. Současně přispívá a usnadňuje širší diskusi o tom, kdo bude v dlouhodobém horizontu zajišťovat správu a rozvoj území po ukončení těžby. Zkušenosti z jiných lokalit ukazují, že samotná základní údržba ze strany státu nepostačuje pro aktivní rozvoj a využití takto rozsáhlých území.

Významnou roli v tomto směru mohou sehrát regionální instituce. *„Území po těžbě představují pro Ústecký kraj zásadní rozvojovou příležitost, ale také velký závazek. Je proto nutné včas hledat model řízení a správy, do kterého budou zapojeni klíčoví aktéři včetně kraje, obcí, státu i soukromého sektoru. Jen tak můžeme zajistit, že se tato území budou dlouhodobě smysluplně rozvíjet a nezůstanou bez jasné vize a odpovědnosti,“* uvedl hejtman Ústeckého kraje Richard Brabec.

S termínem pro ukončení těžby v lomu Vršany se aktuálně pracuje kolem roku 2030, což znamená, že pro koncepční rozhodování o budoucnosti území zbývá omezený čas. Zároveň je však nutné vnímat, že vývoj v energetice i postavení uhlí na trhu jsou dynamické a mohou konečný termín ještě ovlivnit. Nejistota tak spíše zvyšuje potřebu věnovat se plánování budoucího využití území aktivně již nyní a nenechávat klíčová rozhodnutí na pozdější období.

„Vítáme, že analytické podklady vznikají s dostatečným předstihem a v široké odborné i společenské

diskusi. Ve srovnání s některými jinými lokalitami se zde začíná o budoucnosti uvažovat relativně brzy, což považujeme za správný přístup. Zároveň ale vnímáme, že rychle se měnící situace v energetice může dostupný časový rámec dále zkracovat, a o to důležitější je řešit další směřování území aktivně už dnes,” uvedl generální ředitel společnosti Sev.en Česká energie Petr Lenc.

Plochy ponechané samovolnému vývoji bez technických rekultivací patří z hlediska ochrany přírody k nejcennějším částem posttěžební krajiny. Výzkum realizovaný na lokalitách Mostecká dlouhodobě potvrzuje jejich mimořádný význam pro biodiverzitu, včetně výskytu stovek vzácných a ohrožených druhů rostlin a živočichů. Zároveň se ukazuje, že tento přístup nachází stále větší podporu i mezi veřejností a dalšími aktéry, kteří oceňují nejen přírodní hodnotu těchto území, ale také jejich potenciál pro rekreaci, vzdělávání a šetrný cestovní ruch.

„Naše zkušenosti z dotazníkových šetření ukazují, že lidé přijímají sukcesní plochy mnohem pozitivněji, než se často předpokládá. Když mají možnost poznat jejich přírodní hodnotu přímo v terénu, obavy obvykle rychle ustupují. Taková území mohou současně chránit vzácnou přírodu, zůstat přístupná veřejnosti a nabídnout významný vzdělávací i rekreační potenciál,” uvedla Markéta Seidelová z Fakulty životního prostředí ČZU v Praze.

V případě rozšíření sukcesních ploch a posílení jejich ochrany by zároveň vznikl předpoklad pro zapojení institucí, které mají zkušenosti nejen s péčí o cenná přírodní území, ale také s budováním a provozem návštěvnické infrastruktury a usměrňováním rekreačního využití krajiny.

<https://www.czu.cz/cs/r-7229-aktuality-czu/dosluhujici-lom-vrsany-ceka-obnova-podle-doporuceni-ved-cu-cz.html>